

Faktory plodnosti a regionální diference plodnosti v České republice po roce 1991

Abstrakt

Disertační práce se zejména zabývá faktory, které ovlivňují intenzitu plodnosti v České republice v době rozsáhlých změn reprodukčního chování od 90. let 20. století až do současnosti. Stěžejní analytické části jsou provedeny na dvou úrovních. Na individuální úrovni práce využívá údajů ze sčítání lidu 2011 a modeluje počet dětí narozených ženám i počet závislých dětí v rámci hospodařící domácnosti ve vazbě na faktory plodnosti. Zařazeny jsou i determinanty plodnosti na straně partnera. Úhrnná plodnost je zase na agregované okresní úrovni využita jako závislá proměnná, kterou ovlivňují faktory regionální diference transverzální plodnosti. Téma faktorů plodnosti je doplněno obecným shrnutím vývoje kohortní i úhrnné plodnosti, diferenční kohortní plodnosti i regionálního aspektu. Široce je také diskutována metodologická problematika sčítání lidu, odlišných ukazatelů plodnosti a přístupu ke studiu na odlišných měřítkových úrovních. Poprvé v historii poklesla hodnota kohortní plodnosti u žen s ukončenou reprodukcí pod dvě děti na jednu ženu podle dat ze sčítání lidu 2011. Výsledky logistické regrese potvrdily významný vliv rodinného stavu a nejvyššího ukončeného vzdělání na počet narozených dětí z kohortního pohledu. V případě charakteristik zařazení osob do pracovního trhu byly výsledky nejednoznačné. Vliv faktorů ze strany partnera ženy se ukázal být jako méně podstatný. Během posledního čtvrtstoletí se zásadně proměnil regionální obraz úhrnné plodnosti. Agregovaná úroveň analýzy na okresní úrovni vyhodnotila jako velmi významné sociokulturní faktory, které v některých oblastech České republiky intenzitu plodnosti významně snižují. Na budoucí úroveň plodnosti bude mít také zásadní vliv schopnost vysokoškolsky vzdělaných žen harmonizovat své rodinné a pracovní role a v důsledku toho naplnit své reprodukční ambice.

Klíčová slova: vývoj úrovně plodnosti, kohortní plodnost, faktory plodnosti, regionální diference plodnosti, sčítání lidu, regresní modely